

פרשת ראה – ברכה לפני נתינת צדקה

בפרשת השבוע אנחנו קוראים על מצנת הצדקה: "פי יִהְיֶה בָּךְ אֶבְיֹן מֵאֲחֶיךָ... לֹא תֹאמַרְךָ אֶת לִבְכָּךָ וְלֹא תִקְפֹּץ אֶת יָדְךָ מֵאֶחֶיךָ הָאֶבְיֹן" (טו ז).

יש כאן שתי אזהרות: הראשונה שלא לאמץ את הלב והשנייה שלא לקפוץ ולסגור את היד.

ומדוע צריך שתי אזהרות?

פירש רש"י: יש אדם שמהסס ומתלבט אם לתת צדקה. עליו נאמר: "לֹא תֹאמַרְךָ אֶת לִבְכָּךָ". ויש אדם שכבר רוצה לתת והכסף בידו, אבל ברגע האחרון הוא סוגר את כף ידו. עליו נאמר: "וְלֹא תִקְפֹּץ אֶת יָדְךָ".

על הציווי "וְלֹא תִקְפֹּץ אֶת יָדְךָ מֵאֶחֶיךָ הָאֶבְיֹן" שאל בעל ה"כתב סופר": מדוע נאמר "אֶחֶיךָ הָאֶבְיֹן" ולא סתם אביון?

ותשובתו: לפעמים אדם מעדיף לתת צדקה לאדם זר מאשר לקרוב משפחה, כי האדם הזר ישבח מאוד את נותן הצדקה כי הוא לא חייב לו שום דבר. לעומת זאת, אם אדם ייתן צדקה לאחיו האביון, פחות ישבחו אותו, כי יגידו שבתור אח הוא חייב לעזור. לכן מדגישה התורה שצריך לתת צדקה גם לאח עני.

גדולי ישראל דנו בשאלה מדוע לא מברכים על מצנת צדקה כמו שמברכים לפני שמקיימים מצוות אחרות? הרשב"א תרץ: מכיוון שקיום המצנה תלוי בהסכמת העני לקבל את הצדקה, לא מברכים בגלל חשש ברכה לבטלה: הרי אם נותן הצדקה יברך "אשר קידשנו במצוותיו וציוונו על נתינת צדקה", ואז יושיט לעני מטבע, יתכן שהעני לא ירצה לקבל צדקה, ואז תהיה ברכתו של נותן הצדקה לבטלה!

האדמו"ר רבי מנחם מנדל מרימנוב תרץ באופן אחר מדוע לא מברכים על מצנת צדקה: כל ברכה על מצנה צריכה להיאמר בשמחה רבה, ומי שצריך להוציא כסף מכיסו לצדקה לא תמיד עושה את זה בשמחה שלמה... לכן לא תיקנו חז"ל ברכה על מתן צדקה.

הסבר נוסף אמר רבי שמחה בונים מפשיסחה: טוב עשו חכמים שלא תיקנו ברכה לפני נתינת צדקה, כי אם היו צריכים לברך, אז חסידים וצדיקים היו נוטלים ידיים לפני הברכה, ואחר כך היו אומרים בכוונה גדולה "לשם יחוד", ומברכים בדחילו ורחימו "אשר קידשנו במצוותיו וציוונו על נתינת צדקה", ועד שהיו נותנים את הצדקה – העני היה כבר מת מרעב... לכן לא תיקנו חז"ל ברכה כדי שאדם ייתן צדקה מיד בלי להשתהות.

ארץ ישראל אמונה טהרת המשפחה בית המקדש פרשת שבוע תנ"ך

שי לשי"י

לימוד והנצחה לעילוי נשמות שלמה וישי ז"ל
 אחים יקרים ואהובים אשר עלו יחדיו בסערה לגנזי מרומים
 מתוך אתר שי לשי"י : <https://shayleshay.co.il>

אמרו רבותינו במסכת בבא בתרא (ט:), שמי שנותן פרוטה לעני – מתברך בשש ברכות; אבל מי שמעודד את העני בדברים – מתברך באחת עשרה ברכות.

אמר על כך הגאון מווילנא: מי שנותן כסף לעני וגם מעודד אותו בדברים – מתברך בשבע עשרה ברכות. דבר זה נרמז בפסוק על שכר מצנת הצדקה: "נְתוּן תַתֵּן לוֹ... כִּי בְגָלַל הַדְּבָר הַזֶּה יִבְרַךְ ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל מַעֲשֶׂיךָ וּבְכָל מַשְׁלַח יָדְךָ" (טו י). הגימטרייה של המילה "הַזֶּה" – שבע עשרה: שש ברכות על נתינת הצדקה ועוד אחת עשרה ברכות על העידוד.

יהי רצון שנזכה להיות תמיד מהנותנים בלב שמח ובנפש הפצה.